

književnost

KNJIŽEVNOST:

Poezija:

Muhamed Seid MAŠIĆ,
Mevludin SPAHIĆ,
Edvin MUJČINOVIĆ,
Fikret AHMEDBAŠIĆ,
Atif KUJUNDŽIĆ;

Nove knjige:

“Obrana Gračanice 25.5.1992.”
“Bosna se porobit’ ne da”
“Na trenutak prošlost nek’ se vrati”
“Tamo pod suncem”
“Sjenke na mjesečini”
“Biseri i merdžani”

U drugom broju “Gračanickog glasnika” nastavljamo sa objavljivanjem zaostavštine velikog imena gračaničke kulturne povijesti Muhameda Seida Mašića uz dalje “opisivanje” onog što postoji i što se stvara na području opštine Gračanica.

Moramo priznati da imamo posebno zadovoljstvo što smo u mogućnosti objaviti Atifa Kujundžića, pjesnika rođenog u Gračanici, koji živi u Lukavcu. Riječ je o pjesniku širokih vidika koji se u proteklim godinama pokazao ništa manje uspješnim i u drugim sferama stvaralaštva.

Čitaoci “Glasnika” u prilici su, kao i u prvom broju, čitati ostvarenja već afirmisanih gračaničkih stvaralaca - Mevludina Spahića (deset knjiga) i Fikreta Ahmedbašića (dvije knjige) kao i onih pisaca koji još uvijek čekaju svoje prve knjige, kao što je Edvin Mujčinović Poker.

Isto tako, i dalje svojim čitaocima stavljamo na uvid informacije o novim knjigama koje su se između dva broja “Glasnika” pojavile u Gračanici ili su ih pisali pjesnici iz Gračanice.

Ono što je izazvalo posebne rasprave odnosilo se na pitanje da li treba “tragati” za talentima ili “opisivati” postojeće stanje koje ne mora nužno, samo po sebi, zadovoljavati postavljene estetske kriterije. “Glasnik” ostaje pri tezi da nam je, u ovoj fazi razvoja i stanja ukupnog bosanskog duha važnije raditi na opisivanju onog što imamo jer je to povlačenje jedne linije ispod koje se nikad više neće padati.

To nikako ne znači da stranice našeg časopisa neće ostati otvorene za svaku pojavu bez obzira na njenu “težinu”, naravno, u okvirima koje određuje Programaska osnova “Glasnika”.

Urednik

Muhamed Seid Mašić

Sa drugovima na izletu

Daleko od huke bučna velegrada
na izvoru bistrom, ispod surog stijenja
gdje no divnim spektrom sunce svjetlo mijenja
usred bistra gradnja i ugodna hlada...

Sjedimo u strani, pokraj vodopada
i ponora strašnih i dubokih rupa
motrimo slavića gdje se ves'o kupa,
gledamo šume napuštenog grada.

Uživamo slatko u prirodi, gdje se odrazuju znaci Božijeg Sveumijeća ponor, izvor, ptice, stijene, šuma steća, dok područje nisko bujni čajr rese.

Negdje u blizini na frulicu svira čobanče i prati svoje krotko stado najedanput stade. Mi počesmo rado u slavu Allaha sa glasom tekjibira...

Odjeknuše zvuci od surog vrhunca, prosuše s' tekjibiri livadama cvjetnim, punim gorskim biljem, mirisom proljetnim, preliveanim sjajem blistajućeg sunca.

Planine se sive u predveče hladno dok proljetni lahor lagano piri

a sladani poj se jošte dalje širi: izvor ptice, prirod' zbore tekjibir skladno.

Muhamed Seid Mašić

"Hikjemet", godište V, period V, broj 57, strana 268. Tuzla, 5. zul-hidžre 1352. (21.3.1934)

Mevlidun - Nebijji Alejhisselam

Blaga noćca krila spušta s' nebeskih vedrina i krijući se povlači se između hridina.

Zvijezde trepte u beskrajnu svemirskih daljina, a plavim se svodom stere sv'jetla mjesečina.

Večer divna, puna sviju čari i milina podsjeća nas na čas sretni iz davnih davnina.

Kad pred tisuć' i četiri stotine godina u predzorje ove noći blažena Emina.

Najsretnija majka rodi najsretnijeg sina

i najvećeg vijesnika božijeg Dina.

Koji ljudstvo krenu svjetlu iz mračnih dubina i kom' svijet klikovaše: "El emin! Radina!"

Koji stade na put zlobi kletih džahilina i očisti Bož'ju kuću od poganskih čina...

I od tada zasjaše se Mekja i Medina kao centri Muslimana insana i džina.

Iz njih svjetlo proširi se tam' do Filipina i ovamo na Zapadu do naših krajina.

I obasja hladne vise bosanskih planina i ravnice gdje se stere plodna Posavina...

Te se noći svuda čuju glasi mujezina od Maroka pa do drevnih Kineskih zidina:

"Nek dobrote Bož'je prate našeg Gospodina i Sejjida Muhameda sina Aminina!"

Muhamed Seid Mašić

"Hikjemet", godište V, broj 59, strana 328-329. Tuzla, 27. rebiul-ahir 1353. (9.9.1934.)

Slika vjerskog nehaja

Tri sam dana u jednóme muslimanskom mjestu bio i od čuda - pravo rekuć - mal' se nisam skamenio.

Pored bujnog zelinila

ali jao! Sa njih vitih
slatki ezan ne čuje se.

Jedna trošna zgrada stenje
mekjtebski naziv je na njoj,
ali ko bi u njoj bio
zapuštenoj, poharanoj?!

Gledam ljude u šapkama
i prljavim fesovima
gledam, gledam, pa se čudim
i konačno zborim njima:

“Od koje ste, ljudi, vjere?
Kažite mi tak’ vam Bogal!”
“Stari su nam Turci bili,
pa smo i mi dina toga!”

Na te r’ječi ja im velim:
“Vi već prave vjere niste!
A vaša će djeca biti
sasvim čiste ateiste!”

Kako neće kad već u njihov
od Islama traga nema,
kad minare djedovske im
redukciji nemar sprema,

A taj mekjteb, gdje se vjeri
naučaju djeca mala
po izgledu ne mož’ doći
ni u spisak konjskih štala.

Sa njegovim zidinama
upored se ruši vjera,
a djedovske kosti plaču,
na što im se Islam stjera.

Penjo sam se na brežuljak
pa sam gledao dva-tri sata,
po bunjištu djece jata
dok me počeo strah da hvata.

Videć ove jadne jade
nehote mi na um pade:
Šta će biti ubuduće
ne spasi l’ se što se daje?

I pod dejstvom teškog bola
spjevah tada ovu pjesmu
i završih: “Ve lem jebka
mined-dini illa resmu’!”

(o.u.: “Od dina ostade samo forma”.)

Muhamed Seid Mašić
“Hikmet”, godište V, period V, broj 59,
strana 342.
Tuzla, 27. rebiul-ahir 1353. (9.8.1934.)

Pokraj Spreče

Na sjeveru gore kao sante leda
oblakovi teški u nebo se dižu,
na zapadu sunce za brežuljke sjeda,
zadnji traci od njega u nizinu stižu.

Pruge mi daljinom sve se čine uže
i sve više čeznu što se više mrači;
Spreča ispod mosta lagano puže
i kroz vrbovike šutke se provlači.

Na obalu spade skupina težaka,
koja u blizini kopala je žito,
pa ostatke skida šupljih opanaka,
spušta se duboko u riječno korito.

Hoće da se mole i zahvalu dadu
onom, ko im posla religiju pravu
koju odveć vole, i u čijem radu
osjećaju sreću i ponos i slavu!

Hoće da se mole - abdest uzimaju,
a gledajuć’ ih odviše me ganu
kako svuda znake muslimanstva daju
pa za časak i ja na obalu panu’.

Sidoh, abdest uzeh i među njihov stado’
oni za imama ponudiše mene
ja se odmah primih i započeh rado
klanjati kao voda čete nemalene.

Klanjah puna srca kao nikad prije
jer sam istom tada osjetio zbilja
da seljaku preče ništ’ od vjere nije
i da mu je čisto se u dušu slila.

Muhamed Seid Mašić
“Hikmet”, godište V, period V, broj 60., strana
365. Tuzla, 14. šaban 1353. (22.11.1934.)

Ovozemna kazna za prestup

Nikad nisam osjetio
veću tugu neg' li sad
pred po časa b'ješe lijepo
odjedanput zasu grad.

Tu se žito talasaše
b'ješe divno pogledat
al' nebeski kuršumi ga
smlatiše u nepovrat

Za minutu zabijeli se
oko mene prostor sav
i kukuruz viš' ni jedan
ne ostade prav i zdrav.

Sve što nebu uzdizaše
glavu, vršak ili rep
sad ga nema. Čak je s kuća
popadao razbijen crijep.

Čovjek, žena, sva im djeca
istrčali skupa van;
zavrištali ko da nigda
više neće svanut dan.

Kuka čovjek: "Su čim ću
preko zime ostat živ?"
Kuka: "Bože! Šta to radiš?"
Misli da je on mu kriv.

Tako misli, a ne konta
kako živi s ljudstvom svim?
Povodi l' se za Kur'anom
i Resulom najboljim...

Znajuć ovo da je kazna
za čovječiji ružan rad
u misli sam teške pao
i sam sebe pitam tad:

Je l' taj čovjek ispravljao
namaz-direk za naš din?
Nije, nego Boga psovo,
gore no i kaurin!

Je l' sadaku kadgod dao
kom insanu ubogom?
Jok! on ne da nikom ništa
pa ni bratu vlastitom!

Je li igda na siročē
obazro se jednom bar?
Pa uzo da odbrani
dok se popne na karar?

Ne. On grubo deraše se:
"U đavola idi tam!"
Bez da Boga strah ga bješe
ili svijeta stid i sram.

Je li ikad sina puta
upustio u svoj dom?
Ne! Već tjero i kad sijeva-
pljusak lijeva-puca grom.

Kad u obzir sve to uzmem
onda mu je i mahal -
što je Bog mu poslo s neba
ledni val i teški hal!

Ali opet pitanje je
hoće l' ibret s tim uzet?
pa da nikad neće više
staru igru započēt?

No bez sumnje znaće dobro
da je Allah svemoguć,
i da može za trenutak
svu zahiru ledom stuć!
Znaće vazda: Vječni Gazda
da za nesluh pušta jad,
da od plača sna mu nema,
jer svu kuću bije glad.

Još puno takvih ima,
al' će svima doći red;
svakom će im Allah spremit'
poplav', sušu, požar, led.

Pored toga upamticie
što je pravda, što je Bog!
Kad Israfil drugi puta
bude puhno u svoj rog.

I kad kjitab dadne im se
s lijeve strane ili strag'...
tad će vidjet čemu ih je
navraćao prokleti vrag.

Muhamed Seid Mašić
"Hikmet", godište V, period V, broj 60., strana
366-367. Tuzla, 14. šaban 1353. (22.11.1934.)

Mevludin Spahić (1949.)**Strvinarsko slavlje**

Na strvinarskom slavlju
u noći bez svjedoka
puni kovčezi mirisa smrti
opijeni psi rata
na gozbi piju krv svoga brata
praznih lubanja
deru cokolama svilu
pljujući smradom na idilu
a tišina uporno raste i glode
crna djetinjstva uplakanih lica
duge kolone izbjeglica.

Proročanstva bezimernih

Proročanstva bezimernih
u horu crne magije
neki fatalisti
prevaranti
zlobni misionari
predviđaju klatno smrti
prokletstvo i samoću
žetvu života
posljednji dan
i da će besmrtni pjesnici
postati smrtni
jer se dugo čuti
i grešne duše da su na kraju staze
na rubu bezdana noći
i da će im biti poslužen gorki napitak
zmijskog praha
kroz rešetke zagrobnog života
kad siđu sa životne lađe
ispraćeni zvonima katedrala.

Edvin Mujčinović (1963)**Galebov let u svemir****I Iščitavanje stvarnosti**

Iz magle
u maglu ponirem

i kao korbač
sječe me ova tmuša
i svakodnevno otičem
kroz slavinu nepovrata
dok me Sokrat iz prošlosti
doziva iz zraka
i krilima širi tjesnac
da izađem iz magle mraka

Prevrćem stranice filozofije
nespjelog uma
i djelom sudbinu dvojnika
umrlih civilizacija
i mada slab plamičak
iz magnovenja
titra sa pijedestala
i zvoni po orošenom zdanju
nagoviještenog praskozorja
u sarkofagu
u prašnjavoj biblioteci kaosa
ispraznog govora.

Pišem povijest duša
u crnoj rupi svemira
gdje iščitavam
prazne riječi filozofije
a nebo mi i dalje skrto
otvara stranicu po stranicu
blagodareći ovaj isušeni grumen
iz kojeg lik galeba
zorem žudnje širi krila.

II Odlazak na pijedestale

Evo već odlazim
iz zamračene jazbine
do probuđene granice
gdje svijetlost me hrani
plodovima trajnosti
i opažam kako je sve kratkotrajno
i tko je uzrok zemaljske tmuše.

No nisu uzrok moje pjesme
ni pjesme mojih pjesnika
one su bezopasne i dirljive
i šire krajolik vjere
opažanja potomstvu
iziskuju da misao
postane mudrost
i da kroz mene

i moje pjesnike
filozofi civilizacija
smjenjuju stoljećima.

Ja sam odletio u svemir
a ovo tijelo
što se kreće tmušom
nije moje.
Ja vam ga poklanjam
pa iscijedite
i posljednju kap krvi
ili ga zapalite na lomači.
Ja sam daleko od vas u svemiru.

III Tebi koji ne znaš da postojiš

Ako osjetiš da ponireš
sjeti se galebove pjesme.
Siđi do rijeke
napij se čovjekovih suza
a drugi će kada se probude iz sna
vidjeti siluete
svojih suza u rijeci
i doći do toga
da su bezopasni
jer sva su grobišta
pusta na kraju drumu
i ne traže tvoje tijelo
sačekaj da se probudi
možda negdje
s krilima u svemiru.

***

Dostići da su duša i tijelo dvije zasebne cjeline
kojima UM raspolaže obdaren svekolikom mu-
drošću. Dakle, poistovjetimo genetiku svog
ugruška.

Folkner

Fikret Ahmedbašić (1957. godina). Do sada ob-
javio dvije zbirke pjesama "Nišani Bosne" 1993. i
"Na talasu djetinjstva" 1995. godine.

Lijin oglas

Na proplanku usred šume,
jedna stara lija stala,
pa na stari hrast
oglas prikucala.

"Zbog bolesti tražim slugu,
prepelicu, fazana, koku,
patku, ćurku ili kakvog zeku,
da me liječi društvo mi pravi,
pa ako je takvog,
odmah nek se javi,

Plaću ću mu dati dobru,
živjet će kao aga,
poslije smrti moje skore,
ostat će mu mnoga blaga.

Izdržati neću dugo,
bolest mi je stalno veća,
dodi brzo kako bi te
obasjala silna sreća."

Naišao šumom zeko,
pa pred hrastom stao,
nataknuo naočari
da bi oglas pročitao.

"Lijo, lijo varalice,
mudrosti se svojih mani,
mene nećeš prevariti,
na svijet dođoh ja preklani,

Svi smo danas, teta lijo,
neku školu završili,
prošlo vrijeme kad smo mi,
lak zalogaj za vas bili."

Pa produži šumom brzo,
da razglasi svima,
kakve namjere lija
sa oglasom ima.

Nad glavom šehida

Ne zaustavljajte me,
hoću još jednom da vidim,
ono što nikad neću moći,
da vidim što na dunjaluk donesoh
i što sam svojim mlijekom hranila,
hoću još jednom da vidim,
te drage mrtve oči,
što gledaju me staklenim pogledom.

Rastanak što nam slijedi

i stakleni pogled maknut ću iz vida,
odnijet će ga i vratiti se,
mene da tješe,
dovesti hodžu da mi zapisuje,
doktora lijekovima da me kljuka
i bol iz mene da vadi.
Nemojte, neće moći
previše je narastao u meni.

Nemojte me tješiti,
danas, kad sve me boli,
nemojte, nema lijeka za mene.
Sve što sam imala uzela su mi
bradate spodobice,
Allah neka ih kazni i u srce pogana
vječnu bol usadi
i nikada više, nikada, za dobro ne znali,

Atif Kujundžić (1947. godine) Gračanica. Do sada ima objavljenih knjiga poezije. Pjesme koje objavljujemo nalaze se u zbirci koja je pripremljena za štampanje.

Aprilska meditacija na tragu tuge

Jutro se otima zori u oknima i sjeni;
Diže se zavjesa noći, čudo svjetla se sprema;
Ruměn odbljesak traži u kapi rose i zjeni;
Dan nas osvaja štedro, mada nekoga nema...

Svijetlo razvija lišće, ljepota grane kiti.
I najnovija slutnja, na staru pjesmu liči.
Ovdje Te više nema, a prolazim, k'o i ti;
samo me, kao Tebe - neće biti u priči.

Čaršijom idu ljudi - to se ponavlja slika.
Ezan s Bijele džamije - to je isti zvuk.
Mirisi plove i nose sjećanja poput krika.
Život je tako mali - pamćenje pravi luk.

Vrijeme je vječnost.
Nužno, prolaze nam životi.
I voda pršti slapom i otiče, k'o snaga.
Srča poriva bistrog, još izmaglicu kroti;
u svijesti traje slika, nezaboravna, draga.

Zelen je april, kao i svi muslimani svijeta.
Ahmedije behara, rese buduću slatkost;
a stvarnost neprebola, samo u srcu cvjeta

i životima hara, kao konačnost, datost.

Kako ste mogli tako, nepogrješivi biti?
Iznijeti srce i život, pred razjarenu smrt?
Otkud vam tolika vjera i tako jake niti?
Da se tako, od Bosne, pravi najljepši vrt?
Sad je zelen april, kao i svi muslimani
svijeta...

*Ispred Osman-kapetanove medrese, u Gračanici;
subota, 9. zu-l-hidždže, 1416. h. g, 27. aprila,
1996. godine.*

Skica za portret prijatelja ili dio konceptije sna

01

riječ nas načinje sporo
tvrdi smo brate rahmane
tvrd nam put
stari makadam
turska kaldrma
ima li hetita
osim u babilonskoj
knjižnici klinastog pisma
i hetitskim hijeroglifima

podimo istraživati
šta ako izgledamo
i zvučimo
toliko hanifejski
da nas začuđeno gledaju

02

okolo su ćepenci
i čudo jedno
ljudi
koji nas
ne vole naročito
ali
znamo da je to puno bolje
od ravnodušnosti
spram priče
o propasti hetidske države
do velike table stakla
u oknima tvoga ateljea
sijeku farovi automobila
kao almas

03

tvoj svijet me podupire
dok nas atelje
miluje koloritom
tvoga kista
i umiruje
razraslom florom

tulipani u vazi
na stolu prekrivenom hasurom
jesu holandska plastika
a plavo nebo
iza bošnjaka
sa raskoljenom glavom
upija svaku riječ
do šapata
i pogleda

brate rahmane
kako ćemo proći
dokle ćemo stići
na proputovanju zemljom
stalno spremni na vječnost

pjesma o prijateljima
među prijateljima
dobar je put
i
pouzdan koračanje cilju

04

slike sa zidova
obrušavaju se na nas
kao datost
prema suočenju
dok napolju
pljušte hruštovi
kao majska
večernja
kiša

05

amorejci u gračanici

nekropola u kopljevićima
kroz zlatne doline
teku rijeke
i potoci

reći će
da postvarujemo
dženetsku sliku
iako
obojica znamo
da samo stojimo
ispred mezarja

06

jacija će
alahimanet brate
sa aureolom
lavovske grive
oko glave
oko muževnog lica
sa dobrotom
u očima

07

a ovo
neka bude skica
sljedeći put
radićemo
studiju detalja
iz koncepcije sna

Metafizičko popodne u ateljeu Rahmana Šabanovića

01

kako ćemo mi ljudi moji
nadživjeti sebe
a tako malo znamo
o početku
putu
i kraju
o trajanju
i nedohvatu

o zadatastima
što nas određuju
uprkos svemu

šta znamo
o uskoj stazi
u sebi i životu

02

rahman će raditi neobuzdano
i nezadrživo
dok mu lavovska griva
usmjerava pogled
štafelaj vibrira
a platno se napinje
kao jedro
pod udarima vjetra

on hoće kvalitet
i svoj put
ima rukopis
i svega se nagledao
u životu

znaci oko rahmanove kuće
i slike u ateljeu
jesu trag
kojim se može ići

03

ćamil će svu boju
i svu vodu
pretvoriti u krvtok
akvarela
pažljivo će izbjegavati
crtež
pa će govoriti
bjelina papira
kao tren
i magnovenje
dašak strepnje
na vrhu kista

nije mu uspjelo
uvjeriti ljude
u svoju istinu

ali
oslobađa se sumnje
i prepoznaje
vlastitu vjeru

04

rahman kaže
svako sebi je kriv

i vi ćete
kao da su
čuli presudu
ćamil se zagleda
u sebe
i odobrava
to je odavno slutio
a sada zna
jasno kao dan

05

goran to vidi
kao detalj u komunikaciji
i rješavaće to
municiozno
gledajući kroz staklo
u izvrnutu sliku
bosanskog krajolika

kad sve to fokusira
pojaviće se prijateljica
iz švedske
prijatelj iz UNPROFOR-a
neki ljudi IFOR-ac
koji će kući
umjesto dolara
ponijeti sliku
iz napaćene bosne

oni nisu uspjeli shvatiti
zašto se ljudi bore
oko takve ljepote

06

jakub čuti i puši

kroz veliki prozor
rahmanovog ateljea
gleda orahovo stablo
preko puta

kvрге i račve
bogom su date
i to je ono što se
ne mora klesati
i duplje
i djetlića
a kad drvo pukne
da skulptura
bude gotova

jakub namješta naočare
drvo bi trebalo
klesati na panju
a poslije
otkopati žile
ima i korijenje
svoje

07

ćamil je majstor za duborez
pa produbljuje ideju
o poslovima
na mihrabu i mimberu
novoizgrađene džamije
u berkovici
čija je kosmička
antena minareta
visoka 45,70 metara
dovršena u petak
05. safera, 1417. godine
po hidžri
visoko u kupoli neba
uhvatila dah
ljeta koje počinje

jah
tu ima posla
a gdje je novac
ako to uradim
ko će da plati
i
da li ljudi uopšte znaju
koliko je bolji duborez
od mezarja

na okrečenom zidu
levha u drvetu
to je jezikom dlijeta
izdubljen trag
ajeta u orahovini

08

džibra slaže tiradu
o vjeri i čovjeku
na tragu marksizma
u nepoimanju boga
priča o porijeklu
na tragu darvinizma
govori o transcenciji
kao komunikaciji
na tragu zen - budizma
sapliće se
na brojnim simplifikacijama
funkcionalne naravi
i propušta priliku
da izade iz začaranog kruga
u kojem lovi
vlastiti rep
i zvuk
svoje
posljednje
izgovorene riječi

džibra je naš stari poznanik
električnog sadržaja
arhaično upitan
i mada slušam
mislim
bilo bi bolje da sam čitao
riječnik karakteristične leksike
u bosanskom jeziku
i uživao u radu
alije isakovića

a džibra
napustiće svoju misao
u času
kada se preda snu
i automatici
o čijem nastanku nema pojma
on ne pomišlja
da bi morao poštovati
i ono što ne razumije
ako već drži do sebe

ipak

on se neće uplašiti
apsolutnog predavanja
nepoznatom mehanizmu
koji
troši njegovo vrijeme
on
vjeruje

pogledaj gospodaru
kažem
kako je bošnjak
iščaošio ruku
svoga razuma
pokazujući
u pravcu ništavila

a džibra
beščutno
nastavlja

09

samir dedić je
svome biću
obezbijedio
teleološku limfu
on je PUTNIK
kroz metafizičku
svrhovitost

svijestan savršenstva
koje nam je omogućilo
svijest
o posljednjoj objavi
ide bez sumnje
i postavlja pitanja
sebi i drugima
traje i opstaje

uz mushaf
đedov handžar
uprkos
terora praesentusu
u rahmanovom ateljeu
ispunjenom
kakofoničnim višeglasjem
i dobrom muzikom
sa nezavisne radio - stanice
HAYAT

10

slika bošnjaka
iz čije glave
šikljaju gejziri
zelenih lica
diskretno
kroz lišće loze
filadendrona i difenbahije
između mačeva sanseverije
dominira ateljeom
u istom nivou

rahman je tako
postavio sliku
kada je došao
glas o srebrenici
s obje strane piste
na aerdromu dubrave
tako su nas gledale oči
prognanika
rahmanu i meni
ova slika
čuva pamćenje

11

a stare puške
verige sindžiri okovi
lanci vodijeri kose
jatagani makaze burgije
sadžaci šipke bukagije
sačevi ključevi sjekire
kantarsko jaje tasovi
sahani tepsije sinije
zatvarači obarači udarači
kundaci kamze kanije
đemovi bašlije uzengije
samo su igre
sa metalom i petrolejkom
nasuprot očeličenoj igri
korjenja smreke
nasuprot trošnoj keramici
i krošnji
koju drvo života
širi prema oknu
iza kojeg se
priprema mrak

kasno je

i za čuvalduz

12

dolazi kraj dana
iza kočije
koju obnavlja rahman
milostivo joj vraćajući sjaj
na travnjaku ispred kuće
pa se i priča
o gamzigradu
i rimskim novčićima
sa likom feliksa
i štitonoše
uklapa u smiraj
koji nagriža oblike

tek

malo papirusa na stolu
čini stvari
relevantnim
toplo je u svijetlu
refleksije bakra
koji iskiva rahman

razgovor

možda
nećemo nastaviti
eklekticism
u prilazu
jeste prepreka
za suštinu

da

bar za mene

pa treba da prigovorim
svome zaključivanju
svaki stav i čin
sadržava pravdu
i kaznu i nagradu
zato čovjek ima pravo
na stav

ako sam razumio

odgovorio sam poslanju

a u takvima piše
da je ova nedjelja
Mladoga Mjeseca
uoči

Prve četvrti

07. safer 1417.
godine po hidžri

eh sad

ko kaže
da je tu
bio još neko
ako ga nisam
zapisao

mada

sve se zna
neću da ovaj tekst
bude drugačiji

NOVE KNJIGE

“ODBRANA GRAČANICE 25. 5. '92.” Autori:
Omer Hamzić i Mirzet Hamzić, izdavač:
“Monos”, Gračanica 1996. godine

Na zidnom satu sobe Pio Baroha u kružnom slijedu kazaljki sata stajala je mudra izreka o prolaženju vremena: “Svi oni ranjavaju, posljednji ubija.” Za neke u prethodnom ratu, ti posljednji već su davno istekli. Mnogi šehidi i druge žrtve ugradiše svoje živote u temelje ove nam drage i jedine Bosne i Hercegovine. Oni pretposljednji sati i dalje će kroz život ranjavati uspomenama rodbinu i prijatelje radi onih koje izgubiše. Drugima za opomenu i sjećanje, dva vrsna autora, Omer Hamzić i Mirzet Hamzić, koji su na neki način svojim pisanjem u toku rata već potvrđeni kao vrsni hroničari teških ratnih događanja - podariše nam knjigu “Obrana Gračanice 25.5. '92” u kojoj, ne pretendujući da obuhvate cjelokupnost političkih i ratnih zbivanja, u sažetoj formi ipak obradiše i sačiniše vremenski i geografski okvir za historiju ovog grada i ovog naroda.

Mnogi nepomenuti akteri, borci i drugi koji nesebično i patriotski doprinesoše slobodi, sa pravom će naći zamjerku zbog njihovog neisticanja u pomenutom štivu, ali, unatoč želji i namjeri, ipak skučenost zadate teme i nemogućnost prezentiranja svih imena i događaja, na neki način će opravdati logičnost izašlog obima, pogotovo ako se ima u vidu da sva imena koja su učestvovala i zatekla se na ovim prostorima u tom vremenu jesu

dio historije ali da ne mogu, objektivno, svi u pisani njen dio.

Knjiga "Odbrana Gračanice 25.5. '92" je geopolitičkoratni reljef po kome se u paralelama, dijagonalama, statistikom, govorom i emocijom odslikava pozicija odbrane Gračanice, šireg i užeg njenog okruženja. Taj dan "D", 25. maj/svibanj, u naslovu je uzet kao simbol i kao dan kada su sile mraka paklenih jahača Apokalipse bile suzbijene u svom mračnom naumu, kada je pobijedila želja za životom i svetinja odbrane rodnog praga - praga Gračanice. Činjenice su prezentirane kao ratni izvještaji, a nekada imaju slikovitu lahkoću pripovjedačke proze.

Svako od nas ko je bio u Gračanici tog pominjanog dana nanovo će se sjetiti užasa, pustoši grada i sa zebnjom u srcu zatočit će svoje misli podsjećanjem na granatiranje i istovremeno osjetiti blagost mira u odnosu na ono "studenno vrijeme" ukočenosti tijela od straha, od sve je-zovitosti rata, i smrti kao pratioca njegova.

Knjiga o kojoj govorimo ima četiri dijela. U prvom - "Gračanicom od Petrova do Dejtona" u jednoj zgusnutoj formi istaknuta su sva ona događanja koja su prethodila ratu, formiranje naših jedinica i njihove najvažnije akcije, zatim organizacija odbrane, ratna proizvodnja, Gračanica kao utočište brojnih izbjeglica, ratne štete kao posljedica divljačkih granatiranja i na kraju Dejton kao moguće rješenje ratne krize. U drugom dijelu - "Uprkos svemu - rat", u formi ratnog dnevnika prezentiran je slijed dramatičnih događanja poslije 20. maja, 1992. godine, oružane borbe i suprostavljanje četničkim nakanama, i napokon, 25. maj 1992. godine kao najteži ratni dan za Gračanicu.

U dijelu "Prvi šehidi" sabrana su sjećanja, lirski zapisi i podaci o prvim šehidima koji položiše svoje živote u temelje Bosne i slobode našeg grada. Iz poštovanja prema njihovoj žrtvi, mada budimo bolne uspomene, pomenut ćemo ih još jednom i neka im je neizmjerni rahmet duši: Mehmedu Ahmetbegoviću Meši, Vedadu Đonliću, Zuhdiji Šestanu, Hasibu Ferhatoviću, Hajrudinu Džebi-Bajbazi, Osmanu Ibrahimoviću, Mirsadu Hamziću, Šabanu Memiću, Vahidu Hankušiću i Asimu Šaki, i "ne govorite za one koji su pali na Božjem putu da su mrtvi." Oni žive sa nama.

U posljednjem dijelu ove knjige prezentirani su pogledi onih koji su bili u samoj žiži događanja kao istaknute vojne i političke ličnosti i na kojima

je bio presudni teret odlučivanja. Ovo što danas imamo, najbolje govori o njihovim ispravnim stavovima i odlukama koje su donosili.

Ne treba nikada zaboraviti koju smo strašnu neman imali spram sebe i čime smo počeli otpor dok su detonacije odjekivale gradom i okolinom i dok su se dizali dimni oblaci nakon eksplozija. Sjetimo se, pomenutog dana sve misli su nam bile usredočene na najgori mogući ishod. Međutim, nakon godina koje su iza nas, svjesni smo čeličnog otpora i Allahove milosti za ovaj narod koji ostaje da traje, uz svjedočenje i ove knjige koja je jedan od dokaza za to.

M. Spahić

Amir Mašić, "Bosna se porobit' ne da" - pjesme, "Na trenutak prošlost nek' se vrati" - pjesme, "Tamo pod suncem" - pjesme za djecu, "Avicena" Sarajevo 1996. godine

U cilju suprostavljanja kulturnoj dekadenciji i "robtvu budućnosti" koja obećava sve pristuniju sterilnost duha, za svaku pohvalu su nastojanja pojedinih autora i umjetnika koji svojim djelovanjem pokušavaju demantovati ove crne slutnje, pa tako i poezija Amira Mašića, pjesnika iz Gračanice, ima svoje opravdanje i društvenu vrijednost, pogotovo u ovom vremenu kada je svako štampanje izuzetno skupo i teško dostupno mnogim, a posebno autorima sa margine.

Njegov dosadašnji književni i pjesnički rad nije bio publikovan u srazmjeri sa dužinom vremenskog perioda u kojem je stvarao svoje djelo. Tek ponegdje neka njegova sevdalinka bila je zapažena i uglazbljena. Međutim, sada mu se odjedanput pojavljuju tri pjesničke zbirke koje, inače, čine cjelokupan dosadašnji stvaralački opus ovog pjesnika. To su zbirke pjesama: "Bosna se porobit' ne da", "Na trenutak prošlost nek' se vrati" i "Tamo pod suncem".

Svaki kritičar mnogih novoizašlih knjiga lahko može uočiti prisutan folkloristički trend isticanja i glorifikacije vlastite nacionalne pripadnosti koja poprma oblike harizme, čime se ponekad banalizuje književna vrijednost, gubi piščeva erudicija i sužava njena fulgentnost. Tako je i u djelu pomenutog autora prisutna lementacija nad bosanskom ratnom kataklizmom, svim onim jadom i belajom koji poklopi ove prostore i ovaj

narod. U konvencionalnijoj formi već iščitanih i opjevanih pjesničkih tema, Mašić im se pridružuje i svojim poetskim slijedom, u zbirci pjesama "Bosna se porobit' ne da", pjevajući o hrabrosti bosanskih sinova, žrtvama, preziru i osudi zločina, upire misao i osuđuje sve ono što se desi i što donesoše monstrumi i uvedoše u ovozemaljski pakao nedužne da zgaraju tugom i bolom. U pjesmi "Očima tražim svoj dom" iz ove zbirke pjesnik nam otkriva tešku sudbinu izbjeglica: "Star sam ti druže, a izbjeglica / suza mi suzu stiže, / proklet neka je dušman kleti, / što me s ognjišta diže. / Sjedim sam k'o kamen, daleko gledam, / očima tražim svoj dom, / preda mnom samo daljina pusta, / i suza u oku mom." A u pjesmi "Sa mnom će, majko, jarani" pjesnik poručuje dušmanima: "Dušmanin kleti mnogo je htio, / dirnuo je ono što nije smio..." Naboj patriotskih osjećanja zrači i snaži cijelu zbirku koja je, što se tiče pjesama, ujednačenih kvalitativnih i kvantitativnih vrijednosti.

U zbirci pjesama "Na trenutak prošlost nek' se vrati", autora Mašića, uočljive su pjesničke tendencije ka podražavanju sevdalinke, oslikane bojom i duhom života predaka, pune ljubavi prema zemlji, ljubavi momka i djevojke. U ovim sevdali pjesmama stapa se priroda i duša, život i ljubav, u njima je, pjesnički manje ili više uspješno pohranjen i zadržan miris i kolorit Bosne u svom pravadnom obliku, patina njenog tla i adeta, njen sokak, dimije, nalune, ćilimi i sve ono što je čini prepoznatljivom. Za pohvalu je pjesnikovo nastojanje da nam nanovo oživi kaldrme i sokake, tarabe, mušebake i mjesečinu, da nam dočara miris behara i jorgovana. Drugo je pitanje koliko je u tome uspio. U pjesmi "Muhamede milo moje", prošlo vrijeme ljubavi opet osjetimo istim onim davnim zanosom: "Uzela je Semka ibrik / pa niz sokak ona ode, / na mahali pjevajući / zahvatila hladne vode. / niz pleći joj kose pale, / na mahali Semka stala, / srce joj je zaigralo / Muhameda je ugledala." ili u pjesmi "Otkud tebe da se sjetim": "Pusti srce nek lagano kuca, / nemoj draga dirat' uspomene, / gledaj slike i samo se sjećaj / da si nekad živjela kraj mene."

Mladi naraštaji u zbirci pjesama "Tamo pod suncem" od ovog pjesnika dobili su hrpu lijepih pjesama koje razbuktavaju plamen mašte i snova, da bi u slijedećim svojim igrama i svojim nestašlucima bolje razumjeli i više voljeli svijet oko sebe. Njihove bezgrešne duše bit će bliže i pažljivije

prema krhkosti cvijeta, boji leptira i osluškivanju cvrkuta ptica. Bliže, mnogo bliže bit će im život prirode iz koje potiče i njihovo postojanje, a koju im autor predočava u najljepšem koloritu i didaktički upućuje na ophođenje sa onim što je sačinjava. Njegove su pjesme za mališane govor prirode dostupan njihovom poimanju. "Još sa neba sunce ne miga, ne gleda / dok slavuj vesele note reda. / Pa pjesma najslađa tada krene / i budi mnoge spavače snene." Tako kaže pjesnik u "Pjesmi slavu". A u pjesmi "Ćuk" pjesnik nam je uspio dočarati noćne sate tišine. "Na mahalalu kad spusti se veče, / tad priroda na počinak kreće. / Kraj Hilmine kuće tad mali ćuk / na lipi razbije noćni muk. / Dok teku polahko noćni sati, / mjesec ćuka sa neba prati. / A ćuk na lipi zaposjeo kotu / pa sa nje ponavlja svoju notu."

Dakle, da ga ne bi preduhitrio "spokojan mir" i da bi se odupro užasu prolaznosti, pjesnik Amir Mašić u svojim, iako poodmaklim godinama života, suprostavlja se djelom, želeći na neki način ispuniti kur'anski zavjet da svaki čovjek iza sebe mora ostaviti nešto vrijedno da bi ispunio smisaono i djelotvorno svoje postojanje na ovozemaljskim prostorima. Autor je uvjeren da je ovim zbirkama to već na neki način učinio.

M.Spahić

Safet Berbić, "Sjenke na mjesečini", "Monos", Gračanica, 1996.

Uljuljkan u iluziju o bratstvoje-dinstvujućoj slozi, nisam ni sanjao da ću apsolvirati u Novom Sadu, a diplomirati u rovu.

STUDENTI

Završne riječi prve pripovjetke iz zbirke "Sjenke na mjesečini", prvenca Safeta Berbića, predstavljaju okvir koji ocrta sve taktove što se nađoše ispod ovog naslova.

I zaista, Safet Berbić, nije pripovjedač u strogom smislu ovog termina. Riječ je o stvaraocu koji nije mogao ostati nijem, riječ je o čovjeku kojeg se itekako tiče sve ono što se oko njega dešavalo. Više slutnjom nego logičkom namjerom, autor zbirke pripovjedaka "Sjenke na mjesečini" je na papir prenio dio onog što mu se počelo dešavati sa fizičkim i metaforičkim prelaskom mosta na Drini. Njeni graničari nisu više bili ljudi koji su godinama i stoljećima na njenim obalama proživljavali

svoj surovi životni vijek nego neke bradate spodobе za koje smo svi, kao i sam autor, vjerovali da su samo "produkt" nekih davnih ružnih vremena.

Začuđen, ali ne i izgubljen u nastalom vremenu, pripovjedač Berbić je ostao Bosanac. Na beskrupuloznost onih sa kojima je do juče drugovao, odgovorio je dvostruko: kao borac i kao umjetnik. Svaka od ovih aktivnosti dala je rezultate. Danas zastajemo nad onim što je stvorio Safet Berbić, umjetnik.

"Sjenke na mjeseci" predstavljaju zbir od dvadeset i šest tekstova koji u književno teorijskom smislu ne mogu odreda prekoračiti termin pripovjetke. Za najmanje dva teksta možemo reći da se radi o rudimentima eseja ("Hrast bosanski" i "Oda ženi bosanskoj"), pisma ("Epistola Radovanu Brankoviću - posljednjem prijatelju")...

Preostala dvadeset i tri teksta mogu se izdijeliti na tematskoj ravni, gdje dvije pripovjetke na fikciji grade svoju sadržinu, a sve preostale tretiraju stvarna dešavanja. Ili autor uspješno stvara ti vrstu priroda.

Ova, pomalo statistička šetnja, kroz "Sjenke na mjeseci" Safeta Berbića još uvijek u aksiološkom pogledu ne govori ništa o pričama zatvorenim u korice ove knjige, čija osnovna vrijednost i jeste u tome što nam uspješno prenosi atmosferu ratne zbilje koja je već iza nas. Berbić nije podlegao jednoj pomalo stereotipskoj predstavi - da tamo gdje nastaje smrt prestaje život. Naprotiv, u ratu koji je od skora iza nas, život i smrt su, koliko god to do banalnosti surovo zvučalo, dio svakodnevnice. Na nju su, kao vjernog pratioca, računali i oni koji su svakodnevno, kao dio redovnih ratničkih aktivnosti, bili tik uz neprijatelja kao i oni koji su godinama čučali u rovu ili do tog rova dolazili samo u rijetke posjete. Upravo taj životni sok koji se mogao iscjediti iz tog suhog života natapa najveći dio pripovjedaka Safeta Berbića. Sirova ratnička šala nerijetko se pojavi kao prva pratilja smrti ili teškog ranjavanja. To za nekoga ko nije "gulio" ratne straže može možda izgledati suviše surovo, ali to je doista bio jedini način da se opstane i izdrži. Upravo iz takve, dakle, surove, ratne atmosfere izrastaju likovi pripovjedaka Safeta Berbića. Čitalac će se teško odlučiti za svog junaka mada će svaki od njih, po pravilu, izmamiti suzu od čitaoca koja će

samo potvrditi da napor pripovjedača borca nije bio uzaludan.

Ovom prozom od zaborava su sačuvani mali veliki ljudi, junaci sa toliko srca i mašte bez kojih teško da bismo imali priliku da danas čitamo i pišemo o agresiji koja nas je zadesila. Nusret, Pela, Kobra, Bajro, Sejo, Džane, Zudo, Isak, Mirhet, Nevres, Hajro, heroji su koji su u pripovjetkama Safeta Berbića ostvareni sa toplinom saborca što je najbolji garant da će to zadovoljiti i one koji ove pripovjetke budu posmatrali iz čisto književno-teorijskog ugla. Sada se već sa velikom sigurnošću može tvrditi da će pripovjetke "Svi putevi vode na Brezumilo" i "Mali veliki ratnik" sa onim što nose osvojiti najširi krug čitalaca.

"Kabastom zamloradinčekom rukom Hamza je začepio rupu na svom ramenu. Iz rane je šikljala krv i plačući kao dijete Hamza je još jednom pogledao blijedo Mufidovo lice koje je do maločas bilo puno rumenila." ("Mali veliki ratnik").

Iako ovaj odlomak ne možemo uzeti kao karakterističan, on predstavlja jedan od najboljih detalja u zbirci "Sjenke na mjeseci". Bosanski čovjek (o kojem kratka odrednica "kabasta zamloradnička ruka" puno govori), iako i sam pogođen tako da je ishod neizvjestan, baca pogled na dječaka sa slijepom nadom da to nije kraj. Svaka od tih "bosanskih gromada", junaci pripovjedaka Safeta Berbića u svom herojstvu nikad ne prestaju biti ljudi. Iako svojim herojstvom, neprestanom borbom, silovito jurišaju na neprijatelje oni nikad ne gube iz svijesti da je nastala situacija splet nesretnih okolnosti i da je njihova borba samo napor da opet među ljudima bude više ljudskog. Zato nam se ponekad učini da autor nije u svoje junake ugradio osjećaja "nikad" i da je previše onog "opet". Ili rečeno jasnijim i razumljivijim jezikom junaci pripovjedaka "Sjenke na mjeseci" brane Bosnu da u jnoj bude mjesta i za one koji je pokušavaju uništiti i da se opet druguje i miješa.

Osnovni nedostatak pripovjedaka Safeta Berbića jeste neujednačenost. Odsustvo pažnje da se do kraja bdije na cijeloj dužini teksta i podpadanje pod uticaj gotovih fraza i banalnog jezika koji prati ratnike spuštaju često visoko dostignuti nivo do granice sa onim što prestaje biti literatura.

Kada se podvuče linija i zatvore korice ove nevelike knjige ostaje jedinstven utisak da je riječ o izuzetno moralnom naporu. Junaci Bosne razasuti po padinama i visovima kao da ustaju i

ponovo koračaju. Nastavljaju svoj poštenu život na način kako su ga i živjeli. Ljudski. Bosanski. Ili kako to sam autor kaže: "Negdje u srcu Ozrena jednog će dana jedan kamen pomilovati bistra Sedra i otići dunjalučkim slivovima do mora i okeana i pričati priču o Esadu Smajiću." ("Tigar bosanski").

Mirzet Hamzić

"Biseri i merdžani - izbor poslanikovitih s.a.v.s. hadisa koje prenose i Buharija i Muslim" (izbor i prijevod sa arapskog: Fikret eff. Pašanović), "Monos", Gračanica 1996. godine.

Neutoljiva želja za Poslanikovim iskazima nanizanim kao struke bisera i merdžana su trajni zahtjev naših ljudi. Stoga je i obaveza više svih znalaca hadisa i arapskog jezika da daju dovoljno njihovih prijevoda za čitanje i proučavanje. To je i bio jedan od motiva gračaničkog glavnog imama Fikret eff. Pašanovića, koji se već afirmirao kao

prevodilac i provjereni tragalac za izvornim tekstovima islamskog nasljeđa da sačini ovaj zanimljiv izbor Poslanikove s.a.v.s. riječi koje prenose dvojica uvaženih učenjaka i Buharija i Muslim.

Riječ je o knjizi koja sadrži 140 hadisa, pravih dragulja izabranih i prevedenih na bosanski jezik. "Hadisi bi se mogli široko komentarisati, ali smo to izbjegli jer je riječ o istinskim biserima i merdžanima koje nije potrebno glačati i brusiti, jer ih je izrekao Draguljar riječi s.a.v.s. Mnogi od njih ili neka njihova druga predaja su prevedeni na bosanski jezik, ali je ovdje dat potpuno novi prevod za koji sam nastojao da bude što vjerniji izvornom tekstu, a da sačuva ljepotu i rječitost," kaže u predgovoru prevodilac ove knjige koja će, vjerujemo, naći svoje mjesto u našoj vjerskoj literaturi, a pravu funkciju ostvariti kada dođe u ruke čitalaca.

O. Hamzić

